

Ключові слова: політика в сфері протидії злочинності, кримінально-правова політика, інформаційне суспільство, інформаційно-комунікаційна функція, інформаційна безпека.

Kozich I.V. Formation of information and communication function of criminal policy

In the article the author states that the transition of Ukraine (especially in the current conditions of «information war») to the information society, the development and dominance of the information sphere put forward the need for a high-quality state information policy that could consolidate the society and in the future ensure the achievement of the proper level. socio-economic development of the country.

The most important factor in the information society is the high professionalism and responsibility of participants in the information exchange (first of all, the media and authorities) and ensuring equal rights for all of its subjects.

So important is the role of information in the life of mankind and, consequently, of the institutions that own and transmit this information, raised the question of the wider use of information technologies than in everyday life, namely - at the state level, in the internal and foreign policy of the state. It is resumed that the period of formation of the legislative provision of the information-communication function of the criminal-law policy (up to 2001) was characterized by unsatisfactory activity of the executive power bodies in the formation of a secure (including criminal-legal means) information society.

The further development of state information policy should be carried out in the light of past (even negative) experience and with the obligatory involvement of the achievements and means of modern criminal law policy of Ukraine.

Keywords: crime prevention policy, criminal policy, information society, information and communication function, information security.

Круль С.М.

**ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ЄДР
ЯК СИСТЕМУ ІНФОРМАЦІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО
РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕНЬ**

УДК 343.98

<https://doi.org/10.15330/apiclu.51.136-145>

Актуальність теми. В останні десятиліття у світі проходить процес формування інформаційного суспільства, активно розвиваються сучасні інформаційні технології, що впроваджуються в усі сфери людської діяльності. Наявність певної інформації та її зміст стали вирішальним чинником у багатьох галузях і сферах

суспільного життя. Саме інформація сьогодні є як продуктом наукової та творчої діяльності, так і необхідним компонентом наукових досліджень. Із накопиченням інформації зростає потреба у засобах її систематизації, зберігання, пошуку, обробки та передачі – задоволення саме цих потреб і є метою створення та розвитку інформаційних систем, мереж і технологій. Через прагнення до сумісного використання інформаційних ресурсів, виникає необхідність створення інтегрованих інформаційних систем та мереж.

Відповідно до ст.214 КПК України слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань, розпочати розслідування та через 24 години з моменту внесення таких відомостей надати заявнику витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань [1]. Тобто розслідування будь-якого кримінального правопорушення не можливе без внесення відомостей в ЄРДР.

Електронна база даних «Єдиний реєстр досудових розслідувань» (ЄРДР) є автоматизованою системою, що діє в органах досудового розслідування з 2012 року, відповідно до якої здійснюється збирання, зберігання, захист, облік, пошук, узагальнення даних, які використовуються для формування звітності, а також надання інформації про відомості, внесені до Реєстру.

Відповідно до розділу III Наказу про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань від 06 квітня 2016 року з подальшими змінами та доповненнями, крім держателів (ГПУ), слідчі та керівники органів досудового розслідування, включно з директором НАБУ мають право доступу до відомостей, які внесені до Реєстру лише у межах кримінальних правопорушень, щодо яких цими органами провадиться досудове розслідування та здійснюється контроль за додержанням вимог кримінального процесуального законодавства. Відповідно слідчий, який здійснює розслідування кримінальних правопорушень, обмежений в інформації щодо інших кримінальних правопорушень, що міститься в ЄРДР.

Мета та завдання статті. Проаналізувати відповідно до чинного законодавства використання ЄРДР органами досудового слідства та з урахуванням викладених пропозицій запропонувати використовувати такий реєстр як інформаційно-довідкове забезпечення розслідування кримінальних правопорушень. Для досягнення цієї мети були поставлені такі завдання:

- охарактеризувати використання ЄРДР при розслідуванні кримінальних правопорушень
- запропонувати використання ЄРДР як інформаційно-довідкове забезпечення при розслідуванні кримінальних правопорушень.

Виклад основного матеріалу. Як свідчить практика, сьогодні у правоохоронців усе частіше виникає необхідність в отриманні й використанні інформації про об'єкти, що потрапили до сфери розслідування, з найрізноманітніших інформаційних систем незалежно від їх відомчої належності. Тому саме належне інформаційно-довідкове забезпечення є передумовою успішної діяльності органів досудового розслідування [2, с.360].

Розслідування злочинів, як динамічна процесуальна діяльність, проходить окремі стадії і є процесом переходу від первісних процесуальних ситуацій до наступних [3, с.243]. Така діяльність не можлива без належного інформаційно-довідкового забезпечення розслідування злочинів.

На сьогодні не можна вести мову про реальне існування компетентного спеціального програмного інформаційно-довідкового забезпечення для підвищення ефективності процесуальних та контрольних функцій в діяльності слідчих, яке сприяло б запобіганню, протидії і розслідуванню злочинів. Разом з тим, те інформаційне забезпечення, яке є на озброєнні органів досудового слідства, розроблено на старих мовах програмування, які ніяк не відповідають сьогоднішнім вимогам і стандартам до роботи слідчого в XXI столітті. Існуючі автоматизовані місця слідчого такі як, АРМ-слідчий, АРМ-К (керівник), АРМ «Аргус следователь», РАКУРС та деякі інші хоча і сприяють та допомагають в роботі слідчого, але разом з тим збільшують його роботу, а й набагато перевантажують рутинними рекомендаціями. Аналіз комп'ютерного інформаційного забезпечення яким користуються слідчі ві-

домства свідчить, що сучасні автоматизовані системи практично не задовольняють, оскільки дозволяють вносити дані про злочини, зберігати фотографії потерпілих і підозрюваних, вести протоколи допиту тощо. Водночас роздрукувати в нормальному вигляді протокол допиту в форматі А-4 з допомогою даної системи вже не може, а тому слідчому приходится друкувати даний протокол знову ж таки в текстовому редакторі. Крім того, інша комп'ютерна програма вже не дозволяє документувати фотографії, але зате в відносно нормальному вигляді формує протоколи, окремих слідчих дій, але разом з тим вона вже не має можливості формувати звітність про діяльність слідчого, за день, тиждень, місяць, квартал, рік завдяки чому ця програма практично не використовується працівниками органів досудового слідства, оскільки самі звіти все рівно приходится слідчим формувати в текстовому чи в табличному редакторі. Такі сучасні реалії автоматизації, комп'ютеризації, інформатизації сучасної слідчої практики [4, с. 70-71].

Аналіз теперішнього стану інформаційно-довідкового програмного забезпечення органів досудового слідства свідчить, що на сьогоднішній день фактично немає жодної інформаційної програми автоматизації діяльності слідчого, яка б відповідала сучасним стандартам системного адміністрування з точки зору використання тієї ж мови програмування чи бази даних.

Дещо виправити цю проблему було запровадження в Кримінальному процесуальному кодексі загальнообов'язкової слідчої інформаційної системи Єдиний реєстр досудового розслідування (ЄРДР).

Внаслідок чого наказом Генеральної прокуратури України від 17 серпня 2012 року «Про єдиний державний реєстр досудових розслідувань» було створено Єдиний реєстр досудових розслідувань. Цей нормативний акт було надіслано до Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Державної податкової служби України для організації вивчення працівниками зазначених правоохоронних органів вимог Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань і забезпечення його належного виконання [5]. Однак в силу зміни чинного кримінального процесуального законодавства та створенням нових органів з правом проведення досудового розслі-

дування (НАБУ, ДБР, тощо), цей відомчий акт втратив свою актуальність та створював колізії при внесенні відомостей в ЄРДР новоствореним органам. Через, що 06 квітня 2016 року було прийнято інший наказ ГПУ «Про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань» з подальшими змінами 22.05.2017 року та 31.01.2019 року.

Відповідно до чинного КПК до Єдиного реєстру досудових розслідувань вносяться відомості про:

1) дату надходження заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення або виявлення з іншого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;

2) прізвище, ім'я, по батькові (найменування) потерпілого або заявника;

3) інше джерело, з якого виявлені обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;

4) короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, наведених потерпілим, заявником чи виявлених з іншого джерела;

5) попередня правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;

6) прізвище, ім'я, по батькові та посада службової особи, яка внесла відомості до реєстру, а також слідчого, прокурора, який вніс відомості до реєстру та (або) розпочав досудове розслідування;

7) інші обставини, передбачені положенням про Єдиний реєстр досудових розслідувань [1].

У Єдиному реєстрі досудових розслідувань автоматично фіксується дата внесення інформації та присвоюється номер кримінального провадження.

Згідно із вищевказаним Наказом Реєстраторами ЄРДР є:

- прокурори, у тому числі керівники прокуратур;
- керівники органів досудового розслідування;
- слідчі органів прокуратури, поліції, безпеки, органів, що

здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства та органів Державного бюро розслідувань; детективи підрозділів детективів та внутрішнього контролю Національного антикоруп-

ційного бюро України (далі – Національне бюро), уповноважені здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень [6].

Користувачами Реєстру є:

- керівники прокуратур та органів досудового розслідування;
- прокурори;
- слідчі органів поліції, безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства та Державного бюро розслідувань, детективи Національного бюро;
- інші уповноважені особи органів прокуратури та досудового розслідування, які виконують функції з інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронних органів та ведення спеціальних обліків (оперативних, оперативно-облікових, дактилоскопічних тощо) відповідно до чинного законодавства [6].

Відомості з ЄРДР формуються у формі витягу. До нього з реєстру включається інформація про:

- 1) номер кримінального провадження;
- 2) дату надходження заяви, повідомлення та дату внесення відомостей про заяву, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення до Реєстру, правову кваліфікацію кримінального правопорушення;
- 3) прізвище, ім'я, по батькові потерпілого, заявника (найменування юридичної особи та ідентифікаційний код ЄДРПОУ);
- 4) короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;
- 5) прізвище, ім'я, по батькові та дату народження особи, яку повідомлено про підозру;
- 6) орган досудового розслідування;
- 7) прізвище, ім'я, по батькові слідчого, який здійснює досудове розслідування або прокурора, який здійснює процесуальне керівництво [1].

Формування Реєстру, розпочинається із внесення до нього слідчим, прокурором відповідних відомостей про кримінальне правопорушення, зазначених в заяві чи повідомленні про його вчинення або виявлених ними самостійно з будь-якого джерела. Усні заяви заносяться слідчим або прокурором до протоколу, який підписується заявником.

Відомості про кримінальне правопорушення, викладені у заяві, повідомленні чи виявлені з іншого джерела повинні відповідати вимогам пункту 4 частини 5 статті 214 Кримінального процесуального кодексу України, зокрема мати короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення.

Особа, яка подає заяву чи повідомляє про кримінальне правопорушення під розпис попереджається про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення, крім випадків надходження заяви, повідомлення поштою або іншими засобами зв'язку.

Заява чи повідомлення про кримінальне правопорушення вважаються поданими з моменту попередження особи про кримінальну відповідальність (за виключенням випадків, коли таке попередження не можливо зробити з об'єктивних причин: надходження заяви, повідомлення поштою, іншим засобом зв'язку, непритомний стан заявника, відрядження тощо [1]).

Відповідно до розділу III наказу Генеральної прокуратури України від 06 квітня 2016 року «Про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань» право доступу до відомостей, які внесені до Реєстру, мають:

- Держатель - у повному обсязі з урахуванням повноважень, якими наділені прокурори та керівники підрозділів Генеральної прокуратури України;

- прокурори та керівники прокуратур Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, спеціалізованих (на правах обласних), міських, міських з районним поділом, районних, міжрайонних та прирівняних до них прокуратур - у межах кримінальних правопорушень, щодо яких слідчими прокуратури та слідчими піднаглядних їм органів провадиться досудове розслідування;

- слідчі та керівники органів досудового розслідування - органів прокуратури, внутрішніх справ, безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, та органів державного бюро розслідувань (з моменту створення) - у межах кримінальних правопорушень, щодо яких цими органами провадиться досудове розслідування та здійснюється контроль за

додержанням вимог кримінального процесуального законодавства;

- користувачі - у межах наданих адміністратором прав доступу для отримання інформації про розпочаті досудові розслідування та прийняті під час досудового розслідування рішення, забезпечення ведення спеціальних обліків, проведення аналізу результатів діяльності правоохоронних органів [6].

Проаналізувавши даний наказ необхідно відмітити, що в структуру ЄРДР входять велика кількість обліків про осіб щодо яких було відкрито кримінальне провадження, а також осіб які були зацікавленими особами (заявник, потерпілий, тощо) даних проваджень. У зв'язку з чим можемо віднести єдиний реєстр досудових розслідувань до інформаційно-довідкових систем органів досудових розслідувань.

Отже, можна прийти до висновку, що слідчий який проводить безпосереднє розслідування кримінальних правопорушень, обмежений в інформації щодо інших кримінальних правопорушень. В наслідок чого, слідчі вважають малоефективним використання ЄРДР при розслідуванні кримінальних правопорушень, як інформаційно-довідкове забезпечення. Тому, пропонуємо дозволити слідчим, після повідомлення про підозру особи, доступ до інформації поза межами кримінальних правопорушень, щодо яких ними провадиться досудове розслідування. Крім, випадків передбачених законом про державну таємницю.

1. *Кримінальний процесуальний кодекс України Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]: збірник – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n2034>.*
2. *Круль С.М. Лишак О.А. Інформаційно-довідкові системи інших міністерств, відомств як складова інформаційно-довідкового забезпечення розслідування злочинів // Криміналістика і судова експертиза: міжвідом. наук.-метод. зб., присвяч. 55-річчю з дня заснування / Київський НДІ судових експертиз. – К., 2019. – Вип.64. – с.360-371*
3. *Круль С.М. Основні аспекти слідчої ситуації при розслідуванні злочинів // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України [текст]: збірник наукових статей. Випуск 30. – Івано-Франківськ : ПНУ ім. В. Стефаника, 2012. – с. 243-248*

4. Біленчук П.Д., Круль С.М., Чижов Ю.В. Консолідований аналіз програмного забезпечення діяльності слідчого: сучасний стан та шляхи удосконалення і пріоритетного розвитку / П.Д. Біленчук, С.М. Круль, Ю.В. Чижов // Матеріали за 6-а міжнародна научна практична конференція «Honor high School» 17-25 November 2010 – Том 11. Законь. Държавна администрация.: София «Бял ГРАД БГ» ООД, 2010. – с. 70-73
5. Наказ Генеральної Прокуратури України “ Про Єдиний реєстр досудових розслідувань”: від 17.08.2012 р., № 140. [Електронний ресурс]: збірник – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/pd.html?_t=publications&_t=rec&id=11052
6. Наказ Генеральної прокуратури України «Про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань» від 06.04.2016 № 139 [Електронний ресурс]: збірник – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0680-16#n14>
7. Про державну таємницю: закон України від 21 січня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 16.

Круль С.М. Проблеми використання ЄРДР як систему інформаційного забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень

Як свідчить практика, сьогодні у правоохоронців усе частіше виникає необхідність в отриманні й використанні інформації про об'єкти, що потрапили до сфери розслідування, з найрізноманітніших інформаційних систем незалежно від їх відомчої належності. Тому саме належне інформаційно-довідкове забезпечення є передумовою успішної діяльності органів досудового розслідування.

В статті проаналізовано використання ЄРДР органами досудового слідства та з урахуванням викладених пропозицій запропоновано використовувати такий реєстр як інформаційно-довідкове забезпечення розслідування злочинів.

Ключові слова: ЄРДР, інформаційно-довідкове забезпечення, розслідування злочинів, КПК

Круль С.М. Проблемы использования ЕРДР как систему информационного обеспечения досудебного расследования уголовных преступлений

Как показывает практика, сегодня у правоохранителей все чаще возникает необходимость в получении и использовании информации об объектах, попавших в сферу расследования, по самым разным информационным систем независимо от их ведомственной принадлежности. Поэтому именно должное информационно-справочное обеспечение является предпосылкой успешной деятельности органов досудебного расследования.

В статье проанализировано использование ЕРДР органами досудебного следствия и с учетом изложенных предложений предложено использовать такой реестр как информационно-справочное обеспечение расследования преступлений.

Ключевые слова: ЕРДР, інформаційно-справочное обес­печення, рассле­дование преступлений, УПК

Krul S.M. Problems of using YERDR as a system of information support for pre-trial investigation of criminal offenses

Practice shows that today law enforcement is increasingly a need to obtain and use information about objects that were in the scope of the investigation on a variety of information systems regardless of their departmental affiliation. Therefore, it is proper information and reference software is a prerequisite for success of the pre-trial investigation.

Crime investigation, as a dynamic procedural activity, goes through separate stages and is a process of transition from the original procedural situations to the next. Such activities are not possible without proper information and inquiry support for the investigation of crimes

Analyzing this order, it should be noted that the YERDR structure includes a large number of records of persons for whom criminal proceedings have been opened, as well as persons who were interested persons (applicant, victim, etc.) of these proceedings. In connection with what we can attribute a single register of pre-trial investigations to the information-inquiry systems of pre-trial investigation bodies.

Therefore, it can be concluded that the investigator conducting the direct investigation of criminal offenses is limited in information on other criminal offenses. As a result, investigators consider the ineffective use of YERDR in criminal investigations as information support. Therefore, we suggest that investigators, after reporting a suspected person, have access to information outside the criminal offenses that they are being investigated. In addition, the cases provided for by the law on state secrets.

This paper analyzes the use «YERDR» criminal investigation body and along these lines is suggested to use a registry as providing information and help investigate crimes

Keywords: information support, crime investigation

Лека Ю.В.

МОТИВ ЗЛОЧИНУ В ЗАКОНОДАВСТВІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН: ПОРІВНЯЛЬНО- ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

УДК 343.2

<https://doi.org/10.15330/apiclu.51.145-154>

Постановка проблеми. Кожна країна, зважаючи на особливості суспільного та політичного устрою, ментальності населення по-своєму підходить до формування кримінального законодавства. Відсутність на науковому рівні єдиного поняття мотиву злочину та його кримінально-правового значення, необгрунтова-